

نظام جامع تهذیبی حوزه‌های علمیه

معاونت تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه
مدیریت مطالعات و برنامه‌ریزی تهذیبی

ویراست اول

سرشناسه: علی محمدی، کاظم، ۱۳۵۶؛ محمدی صیفار، مهدی، ۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور: نظام جامع تهذیبی حوزه های علمیه / تهیه و تنظیم کاظم علی محمدی، مهدی محمدی صیفار. به سفارش و نظارت مدیریت مطالعات و برنامه ریزی تهذیبی معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه
مشخصات نشر: قم؛ مرکز مدیریت حوزه های علمیه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۱۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۶۳۵۷-۶

وضعیت فهرست نویسی: فبا

یادداشت: ویراست قبلی کتاب حاضر با عنوان "تربیت های تربیتی مدرسه علمیه مطلوب" در سال ۱۳۹۶ منتشر شده است.

موضوع: حوزه های علمیه - ایران - برنامه ریزی

موضوع: حوزه های علمیه - ایران - هدف ها و نقش ها

موضوع: حوزه های علمیه - ایران - مدیریت

شناسه افزوده: حوزه علمیه قم - مرکز مدیریت حوزه های علمیه.

شناسه افزوده: مرکز مدیریت حوزه های علمیه مدیریت مطالعات و برنامه ریزی تهذیبی

رده بندی کنگره: BP ۷/۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۰۷۱

شماره کتاب شناسی ملی: ۷۴۰۳۱۸۰

نظام جامع تهذیبی حوزه های علمیه

به سفارش و نظارت:

مدیریت مطالعات و برنامه ریزی تهذیبی معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه

تهیه و تنظیم: کاظم علی محمدی و مهدی محمدی صیفار

ناشر: مرکز مدیریت حوزه های علمیه

نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

صفحه آرایشی و طراحی جلد: فرهود مقدم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۶۳۵۷-۶

* تمامی حقوق برای معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه محفوظ است *

نشانی: قم، جمکران، خیابان انتظار، مجتمع دارالولایت،

معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه

www.tahzib-howzeh.ir

فهرست مطالب

پیش گفتار..... ۱۹

فصل اول: کلیات

۱-۱ بیان مسأله.....	۲۵
۱-۲ اهداف پژوهش.....	۲۶
الف. هدف اصلی:.....	۲۶
ب. اهداف فرعی:.....	۲۶
۱-۳ ضرورت پژوهش.....	۲۶
۱-۴ پرسش های پژوهش.....	۲۷
۱-۵ نوع و روش تحقیق.....	۲۷
۱-۶ پیشینه طراحی نظام نامه تهذیبی و تربیتی.....	۲۸
الف) تربیت عام.....	۲۸
ب) تربیت تخصصی.....	۲۸
ج) تربیت نظام مند.....	۲۸
۱-۷ مفاهیم اساسی پژوهش.....	۳۳
۱-۷-۱ نظام.....	۳۳
۱-۷-۲ نظام نامه.....	۳۳
۱-۷-۳ تهذیب.....	۳۳
۱-۷-۴ تربیت.....	۳۳
۱-۷-۵ تربیت اسلامی.....	۳۴
۱-۷-۶ حوزه علمیه.....	۳۴
۱-۷-۷ نظام نامه تهذیبی حوزه.....	۳۵
۱-۷-۸ مبانی.....	۳۵
۱-۷-۹ مبانی تربیت.....	۳۵
۱-۷-۱۰ اصول تربیت.....	۳۵
۱-۷-۱۱ روش های تربیت.....	۳۶

فصل دوم: مبانی، اصول و روش های تربیتی در مکتب اهل بیت علیهم السلام

- ۲-۱ مبانی تربیت اسلامی..... ۳۹
- ۲-۱-۱ تعریف مبانی..... ۳۹
- ۲-۱-۲ انواع مبانی..... ۳۹
- ۲-۱-۲-۱ مبانی معرفت شناختی..... ۴۱
- مبنای ۱: امکان و وقوع شناخت یقینی و مطلق..... ۴۱
- مبنای ۲: امکان انتقال شناخت (تعلیم)..... ۴۲
- مبنای ۳: شناخت یا حضوری است یا حصولی..... ۴۲
- مبنای ۴: ابزارهای شناخت و معرفت دینی..... ۴۳
- ۲-۱-۲-۲ مبانی هستی شناختی..... ۴۴
- ۲-۱-۲-۳ مبانی الهیاتی..... ۴۴
- مبنای ۱: خداوند مبدأ و منشأ جهان هستی و مالمک، مدبّر و ربّ حقیقی است..... ۴۵
- مبنای ۲: خداوند وجود کامل مطلق است..... ۴۶
- مبنای ۳: تنها خداوند شایسته پرستش است..... ۴۶
- مبنای ۴: خداوند همه امور عالم هستی را مقدر کرده است..... ۴۶
- مبنای ۵: مجموعه اجزای عالم هستی، نظام واحدی را تشکیل می دهند..... ۴۷
- مبنای ۶: در نظام هستی، علت و معلول حاکم است..... ۴۷
- مبنای ۷: جهان در حال شدن و دگرگونی است..... ۴۸
- مبنای ۸: نظام هستی، برترین نظام ممکن می باشد که با حکمت الهی ایجاد شده است..... ۴۸
- مبنای ۹: نظام احسن براساس عدالت برقرار است..... ۴۸
- مبنای ۱۰: خداوند موجودات را به سوی کمال هدایت می کند..... ۴۹
- مبنای ۱۱: هستی دارای غایت و هدف واحد است..... ۴۹
- ۲-۱-۲-۴ مبانی انسان شناختی..... ۵۰
- مبنای ۱: انسان موجود مرکب از روح و بدن است..... ۵۰
- مبنای ۲: انسان ها دارای سرشتی مشترک به نام فطرت هستند..... ۵۰
- مبنای ۳: انسان دارای کرامت تکوینی و اکتسابی است..... ۵۱
- مبنای ۴: انسان موجودی آزاد و مختار است..... ۵۱
- مبنای ۵: انسان موجودی هدف مند است..... ۵۲
- مبنای ۶: انسان همواره در پی دست یابی به کمال است..... ۵۲
- مبنای ۷: کمال نهایی انسان، قرب به خداوند متعال است..... ۵۳
- مبنای ۸: انسان برای دست یابی به کمال حقیقی، نیازمند وحی است..... ۵۳

- مبنای ۹: انسان دارای استعدادهای طبیعی متنوع و قابل رشد و تعالی مداوم است..... ۵۳
- مبنای ۱۰: انسان موجودی اجتماعی است..... ۵۴
- مبنای ۱۱: انسان موجودی مکلف و دارای مسئولیت است..... ۵۴
- مبنای ۱۲: زندگی دنیوی انسان، مقدمه‌ای برای زندگی اخروی است..... ۵۵
- مبنای ۱۳: انسان در توانایی، بینش و گرایش، کاستی‌هایی دارد..... ۵۵
- ۲-۱-۲-۵ مبنای ارزش‌شناختی..... ۵۵
- مبنای ۱: ارزش به ذاتی و غیره تقسیم می‌شود..... ۵۶
- مبنای ۲: اصول ارزشی ثابت و مطلق هستند و ارزش سایر امور، متغیر و وابسته..... ۵۶
- مبنای ۳: حد نصاب ارزش، ایمان به اصول دین است..... ۵۷
- مبنای ۴: عقل، تجربه و وحی، راه‌های تشخیص ارزش‌ها هستند..... ۵۷
- مبنای ۵: عدالت، اساسی‌ترین ارزش اجتماعی است..... ۵۸
- مبنای ۶: رأفت و احسان متمم عدالت هستند..... ۵۸
- ۲-۲ اصول تربیت اسلامی..... ۵۸
- ۲-۲-۱ ویژگی‌های حاکم بر اصول تربیتی..... ۵۸
- مرووری بروی‌های عمومی تربیت اسلامی..... ۵۹
- ۲-۲-۲ اصل هم‌گرایی..... ۶۰
- ۲-۲-۳ اصل انطباق با اسلام..... ۶۲
- ۲-۲-۴ اصل جامع‌نگری..... ۶۳
- ۲-۲-۵ اصل تناسب و اعتدال..... ۶۴
- ۲-۲-۶ اصل تدریج..... ۶۶
- ۲-۲-۷ اصل پویایی و استمرار..... ۶۷
- ۲-۲-۸ اصل اولویت..... ۶۷
- ۲-۲-۹ اصل تدبیر و مدیریت..... ۶۹
- ۲-۲-۱۰ اصل توحیدمحوری..... ۷۰
- ۲-۲-۱۱ اصل فطرت‌محوری..... ۷۰
- ۲-۲-۱۲ اصل کرامت انسانی..... ۷۲
- ۲-۲-۱۳ اصل هدف‌محوری..... ۷۳
- ۲-۲-۱۴ اصل آزادی و اختیار انسان..... ۷۴
- ۲-۲-۱۵ اصل مسئولیت‌محوری..... ۷۵
- ۲-۲-۱۶ اصل تفاوت‌های فردی و اجتماعی..... ۷۶

۷۸.....	۲-۲-۱۷ اصل حقیقت محوری.....
۷۹.....	۲-۲-۱۸ اصل ارزش محوری.....
۸۰.....	۲-۳ روش های تربیت.....
۸۰.....	۲-۳-۱ ارتباط روش ها با اصول.....
۸۱.....	نکته هایی درباره روش تربیت.....
۸۳.....	۲-۳-۲ دسته بندی روش های تربیت.....
۸۴.....	۲-۳-۲-۱ روش های بینشی (شناختی).....
۸۴.....	۲-۳-۲-۱-۱ تفکر (تأمل، تعقل و تدبیر).....
۸۵.....	۲-۳-۲-۱-۲ روش حکمت یا برهان.....
۸۶.....	۲-۳-۲-۱-۳ روش مشاهده.....
۸۸.....	۲-۳-۲-۱-۴ روش پرسش و پاسخ.....
۹۰.....	۲-۳-۲-۱-۵ روش قصه گویی.....
۹۱.....	۲-۳-۲-۱-۶ یادآوری نعمت ها.....
۹۱.....	۲-۳-۲-۱-۷ عبرت آموزی.....
۹۱.....	۲-۳-۲-۱-۸ نقل داستان تاریخ و سگذشت ها.....
۹۲.....	۲-۳-۲-۱-۹ ارائه الگو.....
۹۳.....	۲-۳-۲-۱-۱۰ روش مقایسه.....
۹۳.....	۲-۳-۲-۱-۱۱ روش های منفعل.....
۹۴.....	۲-۳-۲-۱-۱۲ سایر روش ها.....
۹۴.....	۲-۳-۲ روش های گرایشی.....
۹۵.....	۲-۳-۲-۱ روش های ایجاد، تقویت و هدایت انگیزه های مثبت (ترغیب).....
۹۷.....	۲-۳-۲-۲ روش های مهار و تضعیف گرایش های منفی.....
۱۰۱.....	۲-۳-۲-۳ روش های مشترک.....
۱۰۳.....	۲-۳-۲-۴ روش های رفتاری.....
۱۰۳.....	۲-۳-۲-۴-۱ سختی کشیدن، جدیت و تلاش.....
۱۰۴.....	۲-۳-۲-۴-۲ تلقین به نفس.....
۱۰۵.....	۲-۳-۲-۴-۳ تمرین و تکرار.....
۱۰۵.....	۲-۳-۲-۴-۴ زمینه سازی.....
۱۰۶.....	۲-۳-۲-۴-۵ تکلیف به قدر وسع.....
۱۰۶.....	۲-۳-۲-۴-۶ مرحله ای کردن تکالیف.....
۱۰۶.....	۲-۳-۲-۴-۷ روش تربیت عملی.....

فصل سوم: اهداف تربیت در حوزه‌های علمی و ترسیم سیمای آرمانی طلبه

۱۱۱.....	۳-۱ اهداف تربیت در حوزه‌های علمی
۱۱۲.....	۳-۱-۱ ویژگی‌های خاص اهداف تربیتی
۱۱۲.....	۳-۱-۲ تقسیم‌بندی اهداف تربیتی
۱۱۲.....	۱. اهداف نهایی و غیر نهایی
۱۱۳.....	۲. اهداف ساحتی و فراساحتی
۱۱۳.....	الف) اهداف فراساحتی
۱۱۳.....	۱. هدف غایی تربیت
۱۱۶.....	۲. اهداف میانی تربیت
۱۱۶.....	ب) اهداف ساحتی
۱۱۶.....	۱. هدف نهایی
۱۱۶.....	۲. اهداف غیرنهایی (میانی و جزئی)
۱۱۷.....	۳-۱-۳ ساحت‌های تربیت و مسائل آن
۱۱۸.....	۳-۱-۳-۱ ساحت تربیت عبادی
۱۱۹.....	مفهوم‌شناسی
۱۲۰.....	هدف نهایی
۱۲۰.....	اهداف میانی، اصول و روش‌های تربیت عبادی
۱۲۰.....	هدف میانی ۱: معرفت عبادی (بعد شناختی)
۱۲۱.....	اصل ۱: لزوم آشنایی با چیستی و چگونگی عبادات
۱۲۲.....	اصل ۲: لزوم آشنایی با ضرورت، فلسفه و اسرار عبادات
۱۲۳.....	اصل ۳: لزوم آشنایی با شرایط صحت و مقبولیت عبادات
۱۲۳.....	اصل ۴: لزوم شناخت عوامل و موانع کمال بخش عبادات
۱۲۴.....	اصل ۵: لزوم شناخت جایگاه قرآن و ادعیه و ایجاد و تقویت انس با آن‌ها
۱۲۴.....	هدف میانی ۲: محبت عبادی (بعد انگیزشی و عاطفی)
۱۲۷.....	اصل ۱: لزوم ایجاد، تثبیت و افزایش محبت نسبت به خداوند
۱۲۸.....	اصل ۲: لزوم ایجاد، تثبیت و افزایش محبت نسبت به عبادات
۱۲۹.....	اصل ۳: لزوم ایجاد، تثبیت و افزایش محبت نسبت به عابدان راستین
۱۳۰.....	اصل ۴: لزوم پیراسته‌سازی مرتبی از افراط و تفریط در محبت (به معبود، عبادات و عابدان)
۱۳۰.....	هدف میانی ۳: التزام رفتاری عبادی (بعد رفتاری و عملی)
۱۳۳.....	۳-۱-۳-۲ تربیت اخلاقی
۱۳۴.....	مفهوم‌شناسی اخلاق

۱۳۵	تربیت اخلاقی.....
۱۳۶	واژگان مشابه (ترکیه و ادب).....
۱۳۷	مقایسه اخلاق و آداب.....
۱۳۸	اهمیت آداب اسلامی.....
۱۴۱	هدف نهایی تربیت اخلاقی.....
۱۴۱	اهداف میانی، اصول و روش های تربیت اخلاقی.....
۱۴۱	هدف میانی ۱: شناخت رذایل و فضایل نفسانی.....
۱۴۲	هدف میانی ۲: اصلاح و تنظیم روابط و رفتارهای متربی با خود، خدا و دیگران.....
۱۴۲	الف) رابطه با خدا (اخلاق بندگی).....
۱۴۳	ب) رابطه با خود (اخلاق فردی).....
۱۴۵	ج) رابطه با دیگران (اخلاق اجتماعی).....
۱۴۵	۱. لزوم آشنایی با ضرورت زندگی اجتماعی.....
۱۴۶	۲. لزوم آشنایی با فرصت ها و تهدیدهای زندگی اجتماعی.....
۱۴۷	۳. لزوم آشنایی با حقوق و وظایف زندگی جمعی.....
۱۴۹	هدف میانی ۳: نقش آفرینی تربیتی و اخلاقی در جامعه.....
۱۴۹	هدف میانی ۴: گسترش شعائر دینی در سطح فردی، خانوادگی و اجتماعی.....
۱۵۰-۳-۱-۳	ساحت تربیت خانوادگی.....
۱۵۰	مفهوم شناسی.....
۱۵۰	خانواده.....
۱۵۰	تربیت خانوادگی.....
۱۵۱	هدف نهایی.....
۱۵۱	اهداف میانی، اصول و روش های تربیت خانوادگی.....
۱۵۱	هدف میانی ۱: برقراری ارتباط مؤثر خویشاوندی.....
۱۵۲	هدف میانی ۲: تشکیل موفقیت آمیز خانواده.....
۱۵۳	هدف میانی ۳: تحکیم خانواده.....
۱۵۳	هدف میانی ۴: تربیت صحیح فرزندان.....
۱۵۳	هدف میانی ۵: تعالی خانواده (حاکمیت روابط اخلاقی پایدار بین زوجین).....
۱۵۵	هدف میانی ۶: آگاهی بخشی و مصونیت بخشی خانواده نسبت به آسیب ها.....
۱۵۵	۳-۲ ترسیم سیمای طلبه مطلوب.....
۱۵۶	بهره های بحث.....
۱۵۸	۳-۲-۱ پیشینه موضوع.....

۱۶۰.....	۳-۲-۲ دارایی‌های طلبه مطلوب.
۱۶۲.....	۳-۲-۳ جامعیت
۱۶۴.....	۳-۲-۴ مطلوبیت الگوهای متفاوت.
۱۶۷.....	۳-۲-۵ تمرکز در مقام تربیت.
۱۶۹.....	۳-۲-۶ مقدمات ترسیم چهره طلبه مطلوب.
۱۶۹.....	۳-۲-۶-۱ نظریه چهره‌های مطلوب.
۱۷۲.....	۳-۲-۶-۲ شاخصه‌های طلبه مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری (علیه السلام) .
۱۷۲.....	الف. شاخصه‌های اخلاقی و تربیتی.
۱۷۶.....	ب. شاخصه‌های اجتماعی.
۱۸۰.....	۳-۲-۶-۳ چهره مطلوب طلبه.
۱۸۰.....	۱. صورت تفصیلی.
۱۸۴.....	۲. صورت منسجم و مختصر.
۱۸۵.....	۳-۲-۶-۴ نصاب طلبگی.
۱۹۱.....	الف. تقیه.
۱۹۳.....	ب. تزکیه و حیات دینی.
۱۹۶.....	ج. کارآمدی صنفی.
۱۹۷.....	۳-۲-۶-۵ بهره‌های بحث.

فصل چهارم: عوامل و موانع مؤثر بر تهذیب و تربیت در حوزه‌های علمیه

۲۰۱.....	اهمیت و ضرورت بحث.
۲۰۱.....	تعریف عوامل و موانع تربیت.
۲۰۱.....	۴-۱ عوامل و موانع درونی.
۲۰۲.....	۴-۱-۱ عوامل و موانع بینشی.
۲۰۲.....	۴-۱-۱-۱ عوامل بینشی.
۲۰۲.....	الف. شناخت جامع و درست دین.
۲۰۳.....	ب. بصیرت و آگاهی به زمان.
۲۰۴.....	۴-۱-۱-۲ موانع بینشی.
۲۰۵.....	الف. افکار و وسوسه‌های شیطانی.
۲۰۵.....	ب. غفلت و فراموشی.
۲۰۶.....	۴-۱-۲ عوامل و موانع گرایشی.

۲۰۶.....	۴-۱-۲-۱ عوامل گرایشی.....
۲۰۶.....	الف. امید.....
۲۰۷.....	ب. بلند همتی.....
۲۰۸.....	ج. اخلاص و پاک سازی نیت.....
۲۱۱.....	۴-۱-۲-۲ موانع گرایشی.....
۲۱۱.....	الف. هوای نفس و حب نفس.....
۲۱۳.....	ب. ضعف انگیزه طلبگی.....
۲۱۷.....	ج. ضعف اراده، سستی و تنبلی و کم همتی.....
۲۱۸.....	د. حب دنیا.....
۲۱۹.....	۴-۱-۳ عوامل و موانع توانشی- رفتاری.....
۲۱۹.....	۴-۱-۳-۱ عوامل توانشی- رفتاری.....
۲۱۹.....	الف. ایمان.....
۲۲۱.....	ب. تقوا.....
۲۲۲.....	ج. صبر و استقامت.....
۲۲۳.....	د. شکر و رضا.....
۲۲۶.....	هـ. توکل.....
۲۳۰.....	و. مناعت طبع.....
۲۳۱.....	ز. عمل به دانسته ها.....
۲۳۳.....	ح. تکریم استاد.....
۲۳۶.....	ط. تعظیم علم.....
۲۳۶.....	ی. ورزش و فعالیت بدنی.....
۲۴۰.....	ک. تفریح سالم و پاک.....
۲۴۲.....	۴-۱-۳-۲ موانع توانشی - رفتاری.....
۲۴۲.....	الف. شرک و ریا.....
۲۴۴.....	ب. گناه.....
۲۴۶.....	ج. اهمال کاری و تسویف.....
۲۴۸.....	۴-۲ عوامل و موانع بیرونی.....
۲۴۸.....	۴-۲-۱ عوامل و موانع معنوی.....
۲۴۹.....	۴-۲-۱-۱ عوامل معنوی.....
۲۵۰.....	الف. خداوند متعال.....
۲۵۲.....	ب. انبیا، اوصیا و اولیای الهی و کتب آسمانی.....

پیش‌گفتار

بررسی سیر تربیتی و اخلاقی حوزه‌های علمیه در طول سابقه بیش از هزار ساله آن، گویای این واقعیت است که تربیت‌مداری و اهتمام اساتید و طلاب به امر تهذیب نفس و خودسازی، اساس و زیربنای تمامی اهداف و برنامه‌های علمی آنان بوده است. گرچه در گذشته، فرایند نظام‌مندی در این امر وجود نداشته است ولی به واسطه هدایت و راهنمایی اساتید و مربیان صاحب نفس و مهذب و در یک رابطه استاد و شاگردی که چهره به چهره، در مدرسه‌ای کوچک و محدود، بر جزئیات امور طلاب اشراق داشتند، تا حدود زیادی امر تهذیب حوزه‌ها پیش می‌رفت.

اما در حال حاضر با توجه به گسترش روزافزون مدارس علمیه، فراوانی طلاب و کمبود اساتید مهذب از یک سو و بروز و ظهور آسیب‌ها و مشکلات اخلاقی و تربیتی فراوانی که در جامعه و به تبع آن تا حدودی در میان طلاب شاهد هستیم، دیگر نمی‌توان به همان شکل سنتی گذشته امر خطیر تهذیب را در حوزه پیش برد و ضروری است که به شکل منسجم‌تر و نظام‌مندتری به امر تربیت طلاب اهتمام ورزید. بنابراین و با توجه به تأکیدهای مکرر مقام معظم رهبری علیه‌السلام مبنی بر لزوم تدوین نظام جامع پرورشی و اخلاقی حوزه^۱ و نیز مصوبه جلسه شماره ۷۳ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۶ شورای عالی حوزه‌های علمیه (دامت برکاتهم)^۲ و موافقت و ابلاغیه طرح تفصیلی پیشنهادی نظام‌نامه تهذیبی در مورخ ۱۳۹۲/۴/۱۸ از سوی مدیر محترم

۱. بیانات رهبری در دیدار اعضای شورای عالی حوزه‌های علمیه، ۱۳۸۹/۰۸/۰۴.

۲. متن مصوبه چنین است: «کلیات طرح پیشنهادی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه در خصوص نظام جامع تهذیبی حوزه‌های علمیه که در راستای پیگیری مطالبات مقام معظم رهبری تدوین شده است، با تأکید بر ارائه برنامه و راهکار عملی برای مهذب و متخلق شدن طلاب به شرح پیوست مورد تصویب قرار گرفت».

وقت حوزه های علمیه، حضرت آیت الله حسینی بوشهری، مدیریت مطالعات و برنامه ریزی معاونت تهذیب و تربیت اقدام به تدوین نظام جامع تهذیبی و تربیتی حوزه های علمیه نمود. برای انجام مطالعات و بررسی های مورد نیاز در این پژوهش از دوروش کتابخانه ای و میدانی استفاده شد و در مجموع بیش از ۶۰ مدرسه از ده استان کشور^۱ بررسی و از ظرفیت کارشناسی و دیدگاه های تربیتی و تهذیبی بیش از ۱۹۰ نفر (۶۸ مدیر، ۵۲ معاون تهذیب، ۴۰ استاد مدرسه و ۲۷ نفر از کارشناسان مباحث اخلاقی و تربیتی و بزرگان حوزه)^۲، جدای از ظرفیت کارشناسی درون معاونت تهذیب و تربیت، کمک گرفته شد.

همچنین، این نظام نامه به صورت مأموریت محور و براساس سند چشم انداز، رسالت ها، مأموریت ها و اهداف معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه تنظیم شده است. با توجه به آنچه بیان شد، نظام جامع تهذیبی و تربیتی حوزه در پنج فصل به شرح ذیل تدوین شد:

فصل اول به کلیات پژوهش اشاره دارد و مشتمل بر بیان مسأله، مفهوم شناسی، اهداف، ضرورت و پرسش ها و پیشینه پژوهش است.

در فصل دوم، مبانی، اصول و روش های تربیتی در مکتب اهل بیت علیهم السلام مورد بحث قرار گرفته است. مبانی تربیت در چهار سطح مبانی معرفت شناختی، هستی شناختی (الهیاتی)، انسان شناختی و ارزش شناختی و نیز اصول و روش های تربیت مورد کنکاش قرار گرفته است.

فصل سوم در دو بخش تنظیم شده است؛ بخش نخست به اهداف تربیت در حوزه های علمیه اختصاص دارد و این اهداف در دو ساحت تربیت اخلاقی-عبادی و مهارت های زندگی پیگیری شده است. در بخش دوم به ترسیم سیمای آرمانی طلبه اشاره دارد و مباحثی چون دارایی های طلبه مطلوب، شاخصه های طلبه مطلوب از نگاه رهبری، چهره مطلوب طلبه و نصاب طلبگی مطرح شده است.

۱. با بهره گیری از ظرفیت کارشناسی استان های آذربایجان شرقی، اصفهان، ایلام، تهران، خراسان رضوی، قم، قزوین، لرستان، مرکزی، همدان و بروجرد.

۲. فهرست اسامی و متن یا فایل صوتی مصاحبه با این بزرگواران در مدیریت مطالعات تربیتی و فرهنگی معاونت تهذیب محفوظ است.